

TERMINOLOGIJA KOT KLJUČNI GRADNIK OBRAMBNO-VOJAŠKE STROKE – PRIMER NATOVEGA KONCEPTA STRATEŠKIH KOMUNIKACIJ

TERMINOLOGY AS THE CORNERSTONE OF THE DEFENCE AND MILITARY PROFESSION – THE CASE OF NATO'S STRATEGIC COMMUNICATIONS CONCEPT

Povzetek Leta 2009 je zveza Nato sprejela koncept strateških komunikacij (angl. NATO's Strategic Communications Concept). V času, ko se tudi v Republiki Sloveniji seznanjamo s tem konceptom, sprejemamo predpisane standarde in odločamo o širini uporabe koncepta, smo pristopili tudi k terminološkemu urejanju tega področja. V teoretičnem delu članka so predstavljena osnovna načela terminologije kot vede in Natovega koncepta strateških komunikacij, v empiričnem pa potek iskanja ustreznega slovenskega termina za poimenovanje tega pojma.

Ključne besede *Strateške komunikacije, strateška komuniciranja, strateško komuniciranje, terminologija, Nato, StratCom.*

Abstract In 2009, NATO adopted the NATO's Strategic Communications Concept. In the period when we are acquainting ourselves with this concept in the Republic of Slovenia, adopting the prescribed standards in this field and deciding on the breadth of its use, we also began to regulate the subject-specific terminology. In the theoretical part of the article we thus present some basic premises of terminology as a science and the NATO's Strategic Communications Concept, while the empirical part presents the process of identifying the appropriate Slovene term for this concept.

Key words *Strategic communications, strategic communication, terminology, NATO, StratCom.*

Uvod Slovenija kot država članica Nata in tudi njen nacionalnovarnostni sistem se morata ravnati skladno z zavezami zavezništva in sprejetimi standardi. Nekatere sprejemamo v nacionalno zakonodajo, druge vzdržujemo na ravni implementacije v okviru delovanja znotraj Natovih struktur in nalog. Tudi na področju Natovega koncepta¹ strateških komunikacij (NATO's Strategic Communications Concept)² se bo Republika Slovenija v prihodnosti morala odločiti, kdaj, kako in koliko so politične in vojaške usmeritve zavezništva obvezujoče in sprejemljive za implementacijo v Republiki Sloveniji.

V času, ko Natov koncept strateških komunikacij zavzema vodilno vlogo pri izvajanju mednarodne in nacionalne varnostne politike in ko so v nastajanju doktrinarni dokumenti zavezništva s tega področja, se tudi v Republiki Sloveniji seznanjamo s tem konceptom, sprejemamo predpisane standarde v okviru nacionalnih omejitev ter odločamo o širini njegove uporabe.

Kot pojasni Žagar Karer, vsaka strokovna komunikacija temelji na usklajeni in dobro urejeni terminologiji, ki preprečuje nerazumevanje in komunikacijske šume, ki so lahko najmanj neprijetni, pogosto pa celo nevarni. Poudarja, da ima vsaka stroka tudi moralno dolžnost, da svojo terminologijo ustrezno ureja, saj tako izkazuje svoje zavedanje o pomenu nacionalnega jezika, kulture in vrednot (2018, str. 236). Skladno z navedenim smo po zgledu Nata pristopili k reševanju terminoloških izzivov že na začetku, da bi tudi na nacionalnovarnostni ravni zagotovili doslednost pri rabi terminologije in posledično pri nadaljnjem delu z Natovim konceptom strateških komunikacij.

Prvi korak v tej smeri je poznavanje teorije, opredelitve in vsebine Natovega koncepta strateških komunikacij, ki mu je treba hkrati zagotoviti ustrezno terminologijo³ v nacionalnem jeziku, da se tako zagotovita ustrezna podlaga za implementacijo ter nadaljnji razvoj koncepta brez vnašanja zmede in nerazumevanja zaradi napačnih prevodov, vsebinskih neustreznosti ipd. Ob upoštevanju dejstva, da gre za precej nov koncept zavezništva, z novo in precej zapleteno ter pogosto nedosledno dorečeno terminologijo, je treba biti pri njegovem uveljavljanju od vsega začetka in na vseh področjih še toliko doslednejši.

Članek v uvodu ponuja razčlenitev nekaj temeljnih terminoloških izhodišč in pristopov, ki smo jih uporabili kot izhodišče pri oblikovanju slovenske terminologije

¹ Angleška beseda *concept* se v članku pojavlja v dveh kontekstih – Natovem in terminološkem. V Natovem kontekstu ga za potrebe članka prevajamo kot *koncept* (kar posreduje način delanja, dogajanja na kakem področju, zamisel – SSKJ), v terminološkem pa kot *pojem* (miselna tvorba, določena z bistvenimi lastnostmi, značilnostmi konkretnega ali abstraktnega predmeta, predmetov – SSKJ).

² V članku za angleški termin v množini – *strategic communications* – uporabljamo slovenski ustreznik *strateške komunikacije*, za angleški termin v ednini – *strategic communication* – pa slovenski ustreznik *strateško komuniciranje*, kar utemeljujemo v nadaljevanju članka. Kadar se sklicujemo na splošno področje, ki vključuje oba navedena termina, uporabljamo kratico *StratCom*.

³ Tukaj ne gre le za poimenovanje koncepta, temveč tudi za z njim povezano vsebinsko terminologijo, ki jo bo treba ustrezno posloveniti.

v okviru Natovega koncepta strateških komunikacij (NATO's Strategic Communications Concept), pri iskanju odgovora na vprašanje, kako razlikovati med angleškim terminom v množinski obliki *strategic communications* in angleškim terminom v edninski obliki *strategic communication*.

Tudi zato ima članek dva sklopa. V prvem z uporabo analize primarnih in sekundarnih virov pojasnimo teoretični del obeh obravnavanih področij – teorijo terminologije in njen pomen pri uvajanju terminov za nove ali nastajajoče pojme ter procese definicije in vsebinske razlage Natovega koncepta strateških komunikacij. V drugem, empiričnem, delu sta s historicistično metodo prikazana terminološko stanje na obravnavanem področju in kronologija aktivnosti, ki sta ju avtorici članka na podlagi predstavljene teoretične podlage izvedli pri iskanju ustreznih terminoloških rešitev za obravnavano tematiko. Raziskave obravnavanega vprašanja – iskanje primerne slovenskega poimenovanja Natovega koncepta strateških komunikacij – se v članku lotevamo interdisciplinarno, predvsem v okviru jezikoslovja, obramboslovja in komunikologije.

Želja avtoric je bila, da na področju Natovega koncepta strateških komunikacij, s katerim se ukvarjata od leta 2015, v sodelovanju z uglednimi strokovnjaki iz terminološke, vojaške in stroke StratCom ter akademskega okolja poiščeta najprimernejši termin oziroma prevod (sprva poimenovanja koncepta in pozneje njegovih komponent), ki bo odseval vsebinsko in terminološko pravilnost že v fazi uvajanja ter bo že na začetku omogočal jasno razumevanje vseh elementov, opredelitev, zmogljivosti, procesov in učinkov Natovega koncepta tudi v slovenskem jeziku ter bo imel očitno podporo pri uporabnikih, razvijalcih koncepta in teoretikih.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA, POMEMBNA ZA RAZUMEVANJE TERMINOLOGIJE

Da bi laže razumeli izziv, s katerim se srečujemo pri prevajanju Natovega koncepta strateških komunikacij (NATO's Strategic Communications Concept) v slovenščino, je treba najprej razložiti nekaj osnovnih izhodišč terminologije kot vede.

1.1 Uvod v temeljne terminološke pojme

Pri komunikaciji na specializiranem področju ali o specializirani temi uporabljamo izraze (*termine*), povezane s to temo oziroma področjem. *Terminologija* je izraz za zbir terminov, hkrati pa tudi poimenovanje za vedo, ki se z razvijanjem in urejanjem terminov ukvarja. Terminologija se ne ukvarja le z izrazjem, temveč in predvsem z opredelitvijo ustreznih *pojmov*, zaradi česar Grosjean opozarja, da mora vsako terminološko delo temeljiti na *pojmih* in ne na *izrazih* (2009, str. 17).

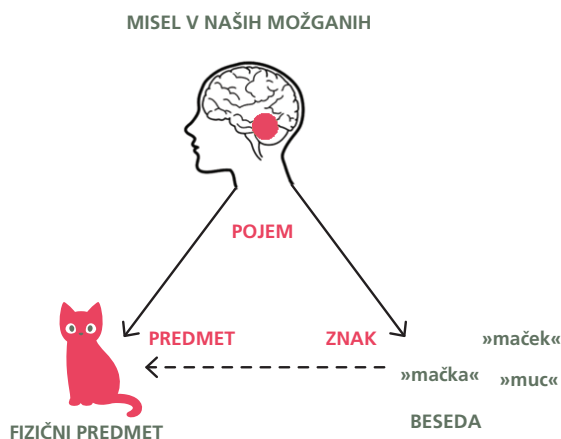
Skladno z Natovim terminološkim priročnikom so temeljni elementi terminološkega dela pojem (angl. *concept*), znak (angl. *designation*) in definicija (angl. *definition*). *Pojem* predstavlja mentalno predstavo nečesa, kar bi lahko poimenovali enota

védenja, skupaj s podrejenimi pojmi pa se povezuje v t. i. pojmovni sistem. *Znak* je neke vrste oznaka za *pojem*. To je lahko termin, kratica, koda, formula, slika ali kakršna koli druga grafična predstava (NATO STANDARD AAP-77, 2018, str. 3).

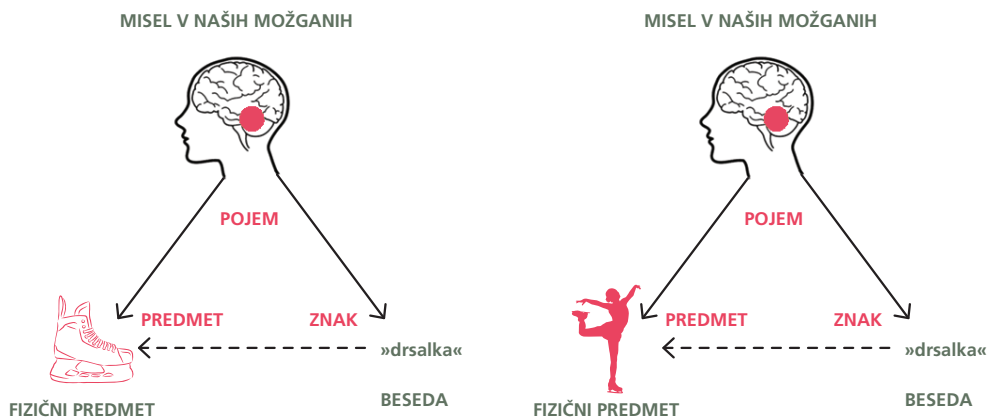
Pri komunikaciji med strokovnjaki neke stroke je izjemno pomembno, da vsi uporabljajo enotno terminologijo, ki temelji na jasno opredeljenih pojmi. Terminologija v praksi zato teži k *enopomenskosti*, pri čemer en *znak* poimenuje en *pojem*, sicer sporazumevanje postane nejasno in dvoumno ter posledično neuspešno. Neusklajena terminologija lahko komunikacijo moti na dva različna načina:

1. *pojem* je lahko v nekem jeziku predstavljen z več *znaki*, kar pomeni, da za isti *pojem* obstaja več različnih *oznak* (besed), kar v jezikoslovju imenujemo *sinonimija* ali *sopomenskost* (slika 1);
2. ena *oznaka* (beseda) ponazarja več kot en *pojem*, kar v jezikoslovju imenujemo *polisemija* (večpomenskost) ali *homonimija* (enakozvočnost)⁴ (slika 2) (Grosjean, 2009, str. 35–36).

Slika 1:
Sinonimija
Vir:
avtorici.



Slika 2:
Polisemija/
homonimija
Vir:
avtorici.



⁴ *Sinonimija in razlike med polisemijo ter homonimijo so podrobneje pojasnjene v Cabré (1999), Grosjean (2009) ter Humar in Žele (v: Ledinek, Žagar Karer, Humar, 2009).*

1.2 Terminološka načela

Če želimo zagotoviti usklajeno rabo terminologije na celotnem strokovnem področju, je treba terminologijo standardizirati. Campo navaja, da je bil med prvimi, ki je opozoril na potrebo po določitvi mednarodnih standardov in metod v terminologiji, Eugen Wüster, utemeljitelj sodobne terminološke znanosti. Mednarodna standardizacijska prizadevanja v terminologiji so se na podlagi njegovih pobud razvijala v dveh smereh – v smeri poimenovanja pojmov in v smeri terminoloških načel (2012, str. 33). Terminološka načela so vodilo pri oblikovanju terminologije, ki omogoča učinkovito in nedvoumno strokovno komunikacijo. Terminoloških načel je veliko in avtorji jih po pomembnosti različno razvrščajo. Žagar Karer kot glavna terminološka načela navaja načelo ustaljenosti⁵, načelo gospodarnosti⁶ in načelo jezikovnosistemske ustreznosti (2018, str. 238). Upoštevanje teh treh načel je bilo tudi naše vodilo pri iskanju ustrezne terminologije za Natov koncept strateških komunikacij.

Načelo ustaljenosti

Po načelu ustaljenosti ima prednost termin, ki se v strokovnih besedilih najpogosteje uporablja. Žagar Karer pojasnjuje, da to načelo velja v primerih, ko se za isti pojem uporablja dva ali celo več terminov in je med njimi treba izbrati prednostnega, saj raba predstavlja enega izmed osrednjih dejavnikov za uveljavljenost terminov (2018, str. 239).

Načelo gospodarnosti

Po Žagar Karer je načelo gospodarnosti povezano z dolžino terminov, pri čemer so termini po obliki lahko eno- ali večbesedni (2018, str. 241). Kalin Golob in Logar to načelo poimenujeta tudi načelo kratkosti ali enobesednosti, pri čemer izpostavita, da je enobesednost termina idealna zahteva za strokovno poimenovanje, ki pa jo je težko vedno uresničiti, sploh ko gre za natančnejše vrstne značilnosti posameznih pojmov, zaradi česar je dvobesedno poimenovanje v terminologiji najpogostejše (2008, str. 668). Najpogostejša oblika večbesednega termina v slovenščini je besedna zveza z levim pridevniškim prilastkom in samostalniškim jedrom (Žagar Karer, 2018, str. 241), kamor lahko prištejemo tudi zveze *strateško komuniciranje*, *strateške komunikacije* in *strateška komuniciranja*, s katerimi se bomo ukvarjali v tem članku.

Načelo jezikovnosistemske ustreznosti

Skladno z načelom jezikovnosistemske ustreznosti mora biti termin v skladu z jezikovnim sistemom jezika, saj so termini del jezika in njihova vpetost v jezikovni sistem omogoča učinkovito sporazumevanje (Žagar Karer, 2018, str. 243).

⁵ Tudi Trebar (2014, str. 2) in Kalin Golob, Logar (2008, str. 665).

⁶ Imenovano tudi načelo kratkosti ali enobesednosti (Kalin Golob, Logar, 2008, str. 668).

1.3 Terminološki pristopi

Kot poudarja Cabré, pri terminološkem delu ne gre za preprosto prevajanje termina iz enega jezika v drugega na podlagi predvidoma ujemajočih se poimenovanj, ampak za zbiranje poimenovanj, ki jih govorniki nekega jezika uporabljajo za določen pojem, in v skrajnem primeru za predlaganje alternativnih poimenovanj, ko veljavna poimenovanja niso ustrezna (1999, str. 115). Pri iskanju in zbiranju ustrezne terminologije na nekem strokovnem področju strokovnjaki uporabljajo predvsem dva pristopa – pojmovnega in korpusnega.

Pojmovni pristop

Pojmovni ali sistematični pristop je tradicionalni pristop k urejanju terminologije. Fajfar in Žagar Karer pojasnjujeta, da ta pristop v središče postavlja pojem kot miselno enoto oziroma enoto znanja, termin pa je njegovo poimenovanje. Pojmi so med seboj povezani in gradijo pojmovni sistem, ki je predstavljen v terminološkem slovarju. Vloga terminologov pri takem pristopu je praviloma svetovalna, pri zbiranju ustrezne terminologije pa je zelo pomemben terminološki dogovor s področnimi strokovnjaki (2015, str. 209).

Korpusni pristop

Logar pojasnjuje, da v primerjavi s pojmovnim pristopom k obdelovanju terminologije, ki temelji na pojmu kot osnovni celici, korpusni pristop izhaja iz poimenovanja (besede). Pri korpusnem pristopu, ki je usmerjen v opazovanje in opisovanje jezikovnih pojavov na podlagi pojavnosti v velikih besedilnih zbirkah ali korpusih, gre za luščenje terminologije iz strokovnih besedil ali v obliki ročnih izpisov ali korpusov⁷ (2013, str. 39).

Pri iskanju ustrezne terminologije za Natov koncept strateških komunikacij smo uporabljali predvsem pojmovni pristop, saj smo želeli ugotoviti, ali za različnimi termini, ki so v rabi, stojijo enaki ali različni pojmi. Za korpusni pristop se nismo odločili predvsem zaradi pojmovne neuskladenosti na strokovnem področju StratCom, ki smo jo pri analizi odkrili, saj bi bilo strokovno ustreznost korpusov težko določiti.

1.4 Terminološki dogovor

Terminološki dogovor je eden najpomembnejših mehanizmov v terminološki vedi, saj omogoča lažje in učinkovitejše strokovno sporazumevanje (Žagar Karer, 2018, str. 237). Gre za rezultat dogovora med strokovnjaki in terminologi ter nam omogoča učinkovito sporazumevanje. Lumbar meni, da terminološki dogovor splošno besedišče loči od strokovnega jezika in nam omogoča, da se izraz v slovenskem jeziku nanaša na enak pojmovni okvir kot tuja beseda, zaradi česar nam ni treba skrbeti, da bi se definicije v različnih jezikih razlikovale (2006, str. 42). Korošec

⁷ *Korpus je enovita, standardno označena in notranje strukturirana zbirka avtentičnih besedil, nastala po vnaprej določenih merilih in z določenim ciljem (Logar, 2013, str. 39).*

terminološki dogovor definira kot »institucijo za uravnavanje jezikovne prakse v strokah«. Opozori, da terminološki dogovor ni nekaj, kar bi si jezikoslovci izmislili zato, da bi lahko slovenili izraze, temveč gre za interdisciplinarno sodelovanje stroke in jezikoslovcev, pri čemer vsak strokovnjak prispeva znanje in izkušnje s svojega področja ter nato s skupnimi močmi poskušajo najti najboljšo rešitev za strokovni izraz (1996, str. 264). S takim dogovorom dosežemo lažje in učinkovitejše strokovno sporazumevanje, uporabimo pa ga predvsem v primerih, ko med več termini, ki označujejo neki pojem, želimo izbrati najustrežnejšega. Žagar Karer deli terminološki dogovor na *implicitnega* in *eksplicitnega*. Poudari, da se z implicitnim terminološkim dogovorom termini sprejemajo skladno z načelom ustaljenosti, torej najpogostejše rabe, kar pomeni, da gre za termin, ki ga je strokovna skupnost že sprejela in ga avtorji v terminološkem slovarju le potrdijo. Tako poimenovanje sčasoma praviloma izrine preostala poimenovanja. Eksplicitni terminološki dogovor je posledica dogovora dovolj velike skupine pristojnih strokovnjakov, da je odločitev mogoče šteti za dogovor stroke (2018, str. 237–240). Praksa kaže, da pogosto ni preprosto priti do terminološkega dogovora med strokovnjaki in jezikoslovci, saj je treba hkrati iskati sporazumne rešitve med različnimi strokovnimi mnenji ter termin prilagoditi veljavnim jezikovnim načelom in pravilom. Kalin Golob in Logar zato menita, da je bolje daljšati čas za doseganje strokovnega soglasja o posameznem poimenovanju kot prehitro omagati in se sprijazniti z več poimenovanji (2008, str. 667).

2 OPREDELITEV NATOVEGA KONCEPTA STRATEŠKIH KOMUNIKACIJ

Ključno za razumevanje, poimenovanje, razvoj in uporabo Natovega koncepta in zmogljivosti strateških komunikacij je dobro poznavanje pomena, vsebine, umestitve in procesov, ki potekajo znotraj proučevanega termina. Poznati je treba sredstva, ki jih lahko koncept uporabi, in njegovo konceptualno umestitev v teorijo. Zavedati se je treba celostnega pristopa, ki ga omogoča, in njegovo povezanost z elementi obrambno-varnostnih politik, še posebej z elementi vojaške organizacije. To je pomembno predvsem zato, ker še danes pogosto ostaja napačno razumljeno, prevajano, neuporabljeno in neizkoriščeno orodje za doseganje zelenega cilja.

2.1 Doktrinarna opredelitev Natovega koncepta strateških komunikacij

Nato je pri opredelitvi koncepta jasen in nedvoumen ter dosleden pri uporabi terminologije.

Prva v Natu sprejeta opredelitev koncepta je iz leta 2009 in opredeljuje koncept strateških komunikacij kot dejavnosti javne diplomacije (PD), odnosov z javnostmi (PR), informacijskega delovanja (InfoOps) in psihološkega delovanja (PsyOps), ki so primerna podpora politiki, operacijam in delovanju zavezništva ter usmerjene v doseganje zastavljenih ciljev Nata (MCM-0164-2009).

Uradna vojaško-politična definicija koncepta strateških komunikacij, zapisana leta 2017 v zavezniškem dokumentu MC 0628, konceptualno razširi koncept ter ga opredeli kot koordinirano in namensko uporabo Natovih informacijskih ter komunikacijskih zmogljivosti in aktivnosti, štabnih funkcij in učinkov enot na terenu z drugimi vojaškimi aktivnostmi, katerih namen je razumeti in oblikovati (informacijsko) okolje delovanja, v sozvočju in v podporo doseganju ciljev zavezništva (MC 0628, 2017).

Obe navedeni definiciji koncepta sta tehnično-aplikativne narave. Za razumevanje koncepta in zmogljivosti, ki jih ta vsebuje, je treba natančneje opredeliti tudi njegove posamezne poddiscipline, opredeljene v Natovih dokumentih:

- Javna diplomacija vključuje Natovo interakcijo s civilno skupnostjo, komuniciranje in dejavno sodelovanje z njo ter vse druge zunanje diplomatske aktivnosti, s pomočjo katerih se dviguje raven ozaveščenosti, razumevanja in podpore zavezništvu, njegovim politikam, aktivnostim in operacijam, ki so skladne z nacionalnimi prizadevanji in pričakovanji držav članic (PO 0141, 2009, str. 1–2).
- Odnosi z javnostmi predstavljajo Natovo aktivno politično vključevanje prek medijev in medijskega prostora, katerih namen je informiranje javnosti o Natovi politiki, aktivnostih in operacijah pravočasno, verodostojno, transparentno in proaktivno (MC 0628, 2017).
- Vojaški odnosi z javnostmi predstavljajo zmogljivosti za izvajanje informiranja in promocije vojaških ciljev zavezništva ter za vzpostavljanje zavedanja in razumevanja delovanja vojaške komponente zavezništva prek različnih medijev s pravočasnim in točnim komuniciranjem, ki naslovi različne javnosti. Obsegajo notranja in zunanja sredstva komuniciranja ter odnose med njimi (MC 0457, 2019).
- Informacijsko delovanje je štabna funkcija, s katero se analizirajo, načrtujejo, ocenjujejo in združujejo vojaške informacijske aktivnosti in zmogljivosti. Namen informacijskega delovanja je vplivati na voljo, razumevanje in zmogljivosti nasprotnika ali drugih ciljnih javnosti, ki jih odobri Severnoatlantski svet, in ima za cilj podpreti zavezniške operacije, aktivnosti, misije in zastavljene cilje. To dosega s koordinacijo aktivnosti elektronskega delovanja, civilno-vojaških odnosov, psihološkega delovanja, računalniško usmerjenega delovanja, prisotnosti, drže in položaja (angl. Presence, Posture, Profile) ter ukrepov zaščite lastnih sil ter aktivnega vključevanja (angl. engagement) na kulturnem, voditeljskem in socialnem področju (razvidno tudi s slike 3) (MC 0422/6, 2019).
- Psihološko delovanje so načrtovane psihološke aktivnosti, ki s komunikacijskimi (tisk, radio in televizija) ter drugimi sredstvi vplivajo na zaznave, odnose in vedenje odobrene ciljne populacije zaradi doseganja političnih in vojaških ciljev (AJP-3.10, 2015).

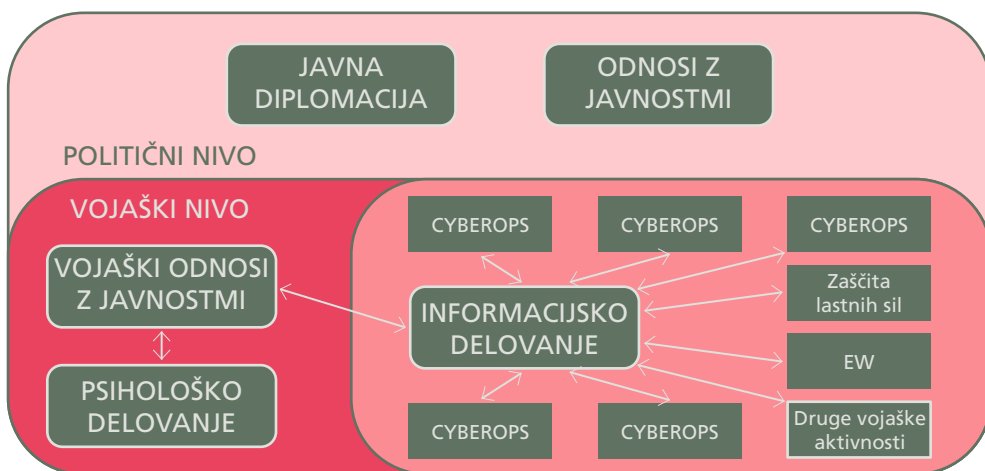
Natovi terminologi v projektu urejanja terminologije s področja StratCom koncept strateških komunikacij opredelijo kot celosten pristop h komuniciranju, temelječem na vrednotah in interesih. To zajema vse aktivnosti in sredstva, ki se uporabljajo

zaradi doseganja zastavljenega cilja (Bolt in drugi, 2019, str. 7) ali želenega končnega stanja v nekem spornem okolju.

2.2 Umestitev in značilnosti Natovega koncepta strateških komunikacij

Poleg vsebinske opredelitve koncepta je za njegovo natančno razumevanje in terminološko opredelitev treba poznati tudi njegovo strukturo, umeščenost, procese, funkcije in namen. Te karakteristike bodo v nadaljevanju predstavljene v okviru Nata kot vzorčnega primera in ne na ravni posameznih držav, ki lahko za nacionalne potrebe koncept prilagodijo glede na posebnosti in omejitve svojega nacionalnovarnostnega sistema.

Slika 3:
Struktura
Natovega
koncepta
strateških
komunikacij.
Vir:
ACO AD 95-2.
V: Raduha,
2016, str. 72



S slike 3 sta razvidni struktura Natovega koncepta strateških komunikacij in umeščenost njegovih poddisciplin znotraj konceptualnega okvira. Vidna je razmejitev politične in vojaške ravni izvajanja koncepta ter zmogljivosti, ki jih ima določena raven na voljo v obliki doktrin in so zapisane v definiciji, ter tiste, ki jih mora koordinirati v okviru informacijskih operacij in kamor spada vse prej našteto (od elektronskega bojevanja, civilno-vojaškega sodelovanja, vojaških in nevojaških aktivnosti enot na terenu ter psihološkega delovanja do aktivnega sodelovanja s ključnimi osebami in kibernetске obrambe).

Pomembno je, da struktura obravnavanega koncepta omogoča koordinirano delovanje znotraj oblikovanega narativa (zgodbe), poveljnikove namere in v smeri želenega končnega stanja. Zato je koncept v Natu prepoznan kot funkcija, s katero se koordinira ter sinhronizira uporaba širokega spektra vojaških in civilnih, konvencionalnih in nekonvencionalnih orodij (diplomatskih, socialno-kulturnih, ekonomskih, medijskih in vojaških) v zastavljenem okviru izvedbe operacije, misije ali naloge na vseh ravneh delovanja. Koncept strateških komunikacij predstavlja

miselnost o razumevanju in aktivnem vključevanju izbranih javnosti ter želi vplivati na zaznave in vedenje okolja ter na doseganje zastavljenih ciljev in učinkov zavezništva (NATO Strategic Communications Handbook, 2017).

Koncept strateških komunikacij je orodje in sredstvo vplivanja, obveščanja in oblikovanja vedenja v okolju, ki se izvaja na politični in vojaški strateški, operativni in taktični ravni (Tatham, 2008, str. 4). Z njegovo uvedbo želi zavezništvo zmanjšati neskladja med besedami in dejanji ter med načrti in izvedbo, kar je pomembno za doseganje ciljev in ohranjanje verodostojnosti organizacije oziroma sistema.

2.3 Koncept strateških komunikacij je orodje poveljnikov oziroma voditeljev

Koncept strateških komunikacij postaja orodje za doseganje podpore in sprejemljivosti interesov držav na obrambno-varnostnem področju v okviru zavezništva ali samostojno. Ne more biti proces, ki poteka sam zase, ampak mora biti vključen v celoten postopek političnega in vojaškega načrtovanja vse od začetka načrtovalnega procesa do dejanske izvedbe dodeljenih nalog na najnižjih ravneh. Za razumevanje in implementacijo tega koncepta kot orodja nacionalne moči je torej ključnega pomena, da ga odločevalci, voditelji in poveljniki na vseh ravneh (vse do strateškega desetnika⁸) sprejmejo in uporabljajo.

Ob upoštevanju dokumenta MC0628 je koncept poveljniška odgovornost na vseh ravneh delovanja, zaradi česar mora biti usmerjan in voden z vrha. Njegova uspešna implementacija in uporaba zahtevata jasna navodila in usmeritve, ki so vključeni in zapisani v političnih usmeritvah in pozneje izhajajočih poveljniških namerah. Prek poveljnikove namere koncept strateških komunikacij omogoča pripravo smernic, ki opredeljujejo in usmerjajo vse procese načrtovanja, štabne aktivnosti in izvajanja operacij (MC 0628, 2017). Vizija, namere in filozofija poveljnika ali vodje predstavljajo idejni okvir, znotraj katerega je treba za doseg zastavljenih ciljev izvajati aktivnosti na vseh ravneh in področjih. Osnovno vodilo in odgovornost vseh odločevalcev morata biti zato sinhronizacija in koordinacija aktivnosti njihovih enot ali oddelkov v okviru predstavljene namere in zastavljenega širšega narativa ter ciljev zavezništva.

2.4 Upravljanje in vodenje koncepta strateških komunikacij v Natu in državah članicah

Pomembno je tudi zavedanje, da je obravnavani Natov koncept predvsem orodje civilne in politične strukture zavezništva ali veje oblasti ter drugih najvišjih političnih struktur zavezništva (in držav članic, ki so koncept sprejele) na obrambno-varnostnem področju. Kot opiše Raduha, je pomembno zavedanje, da koncept ni le orodje vojaških organizacij, temveč je namenjen delovanju na vseh ravneh v

⁸ *Strateški desetnik (angl. strategic corporal) je posameznik, ki na taktični ravni izvršuje svoje poslanstvo in naloge. S svojim neuskkljenim ali dobro usmerjenim taktičnim delovanjem lahko ustvari strateške učinke, tako negativne kot pozitivne.*

različnih civilnih in vojaških okoljih ter z enim poslanstvom – v okviru narativa države, zavezništva, operacije in politike koordinirano uporabiti zmogljivosti koncepta ter doseči željeno končno stanje v zastavljeni časovnici in okolju delovanja (Raduha, 2016, str. 74).

Za uveljavljanje varnostnih interesov zavezništva, držav članic, med njimi tudi Republike Slovenije, je ključen učinek, ki se doseže s procesi in orodji koncepta strateških komunikacij in oblikovanega narativa (zgodbe, ki vsebujejo usmeritve in navodila ter smer delovanja in končne cilje). Ta se oblikuje, da bi bil dosežen zastavljeni cilj, in je v svoji izvorni obliki izdan na politični ravni. V zavezniškem okolju ga potrdi in sprejme Severnoatlantski svet, v okviru Republike Slovenije (če bi se Natov koncept odločili vpeljati) pa bi bil po opravljeni medresorski koordinaciji lahko ta organ Sekretariat sveta za nacionalno varnost.

2.5 Koncept strateških komunikacij kot odziv Nata na hibridne grožnje

Koncept ni novo orodje, njegove elemente je pri svojem delovanju uporabljal že Džingiskan (v: Forsyth, 2006). Tudi v Republiki Sloveniji elementi koncepta niso nepoznani ali neuporabljeni, eden izmed vzrokov za uspeh osamosvojitvene vojne je bilo prav izvajanje elementov strateških komunikacij. Kot zapiše Laity, so koncept v obravnavani obliki v zavezništvu začeli razvijati šele leta 2007, ko so ugotovili, da v Afganistanu ne dosegajo zastavljenih končnih ciljev operacije (Laity, 2018) ter da boj proti novim virom ogrožanja nacionalne in mednarodne varnosti ni več mogoč le s sodobnimi oborožitvenimi sistemi, napadom in obrambo, ampak in predvsem tudi z uvajanjem novih konceptov in tehničnih sredstev delovanja. V času informacijske dobe, ko se globalnim, hibridnim grožnjam in krizam pridružijo globalna ekonomija, 24-urni pretok informacij, svetovno občinstvo, tehnološka revolucija, množica akterjev ter dejstvo, da pridobitve sodobnega sveta nasprotnik pogosto izkoristi bolj kot zavezništvo, je koncept uporabno orodje delovanja in bojevanja. Severnoatlantski svet je zato na vrhu zavezništva leta 2009 sprejel Akcijski načrt za krepitev StratCom, s katerim sta se začela intenziven razvoj in uveljavljanje koncepta strateških komunikacij, ki morata postati neločljivo povezan del vojaškega načrtovanja in izvajanja operacij. Tako je, skladno z Natovimi dokumenti, koncept postal eden izmed štirih najpomembnejših načinov celostnega pristopa Nata k reševanju kriz v svetu, ki za svoje orodje uporablja zmogljivosti informacijskega delovanja, javne diplomacije, odnosov z javnostmi in psihološkega delovanja (NATO Strategic Communications Handbook, 2017).

3 ŠTUDIJA PRIMERA – ISKANJE USTREZNEGA TERMINA ZA NATOV KONCEPT STRATEGIC COMMUNICATIONS

Leta 2015, ko se je v slovenski stroki začelo več govoriti o Natovem konceptu strateških komunikacij in njegovem uveljavljanju v državah članicah, smo se skladno z dobro terminološko prakso odločili, da se pravočasno lotimo iskanja ustreznega termina ter se tako poskušamo izogniti več različicam terminov in

posledično terminološki zmedi. Skladno z Natovim pristopom k terminologiji, ki po besedah Natovega glavnega terminologa Folkerta Zijlstre upravljanje terminologije razume kot dopolnitev in podporo vseh prizadevanj za boljšo interoperabilnost članic v zavezništvu (Žnidarič, 2018), smo v iskanju ustrezne terminološke rešitve za poimenovanje Natovega koncepta videli priložnost, da hkrati z vsebinskim vpeljevanjem koncepta v slovensko okolje že na začetku zagotovimo tudi terminološko doslednost ter se tako izognemo neusklajenosti in nejasnostim, ki so na področju terminologije pogoste.

Pri svoji raziskavi smo izhajali iz zahteve po sistemskosti terminologije oziroma predpostavke, povzete po Logar in Kalin Golob, da ima stroka lahko urejen poimenovalni sistem, če ima urejen pojmovni sistem (2008, str. 666). Ugotovili smo, da sta že v angleško govorečem okolju v rabi edninska (*strategic communication*) in množinska oblika termina (*strategic communications*), podobno pa je tudi stanje v slovenščini, saj smo na komunikološkem področju prepoznali pretežno rabo dveh zvez – *strateško komuniciranje* in *strateške komunikacije*. V prvi fazi smo torej morali opredeliti, ali angleška termina poimenujeta dva različna pojma ali le enega, v drugi fazi pa za ta termina najti primerna ustreznika v slovenščini.

Ob pregledu razpoložljive literature smo ugotovili, da stroka pogosto ni soglasna glede tega, kaj točno pojma *strategic communication* oziroma *strategic communications* zajemata, katero različico termina je bolje uporabiti v katerem primeru in ne nazadnje, ali sta izraza sopomenki ali ne ter kakšne so razlike med njima, če nista sopomenki. Zaradi odstopanj, ki smo jih identificirali že v angleščini, smo zato najprej poskusili najti natančne opredelitve in razmejitve obeh pojmov v angleščini ter si z ugotovitvami pomagati pri iskanju slovenske ustreznice.

Sprva smo se osredotočali na vojaško-obrambne vire, pri čemer je bilo veliko nedoslednosti. Ker se komunikologija kot akademska veda s področjem StratCom ukvarja bolj načrtno in premišljeno, smo sklepali, da je v civilni stroki to področje tudi dobro obdelano, a smo ugotovili, da je ravno tako neenotno definirano. Angleško terminologijo s področja StratCom smo želeli primerjati s terminologijo v slovenščini, zato nas je na začetku zanimalo, ali glede na sistematičnejši pristop k raziskovanju v civilnem okolju tam že obstajajo ustrezne terminološke rešitve in slovenske ustreznice, na katere bi se lahko oprli, ter ali so te rešitve ustrezne za pojem v Natovem kontekstu in obrambno-vojaški stroki. Ker obstajajo različne definicije pojmov StratCom, je posledično tudi terminološka raba nedosledna. Paul za angleško govoreče območje na primer trdi, da pravzaprav ni ne dogovora o tem, kakšna je razlika med edninsko obliko *strategic communication* in množinsko *strategic communications*, ne priporočil, katera oblika naj se uporablja. Glavni razlog za to vidi v dejstvu, da med strokovnjaki ni soglasja glede vsebine pojmov, saj bi po njegovem mnenju od desetih strokovnjakov za StratCom dobili deset različnih definicij in opisov (2011, str. 18). Tudi Zerfass, Verčič, Nothhaft in Werder na podlagi desetletnega raziskovanja priznavajo, da je na tem področju še vedno veliko vsebinskih razlik in nesoglasij. Da bi opredelili StratCom kot raziskovalno

vedo, razumevanje pojma razdelijo na štiri tematska področja⁹, med drugim tudi na obrambno-vojaško (2018, str. 491). S terminološkega stališča so avtorji, ki objavljajo v publikaciji *International Journal of Strategic Communication*¹⁰, pri rabi terminologije natančni in razen občasnih odstopanj dosledno uporabljajo edninsko obliko *strategic communication*¹¹ (v slovenščini se je v civilnem okolju kot ustreznik za to področje uveljavil izraz *strateško komuniciranje*), ki je po besedah Verčiča v rabi pretežno v ZDA, kjer je to področje izvorno doma.¹² Navedeni avtorji tudi, ko se sklicujejo na Natov koncept strateških komunikacij, ne razlikujejo med edninsko in množinsko obliko zveze (*strategic communication* in *strategic communications*), iz česar lahko sklepamo, da obe različici zveze razumejo kot sopomenki.

Kljub veliko nedoslednostim v rabi in opredelitvi terminologije StratCom je razprav glede ustrezne terminologije in razlogov, zakaj se neki strokovnjak odloči za neki termin, zelo malo. Zveza Nato je na tem področju (tudi zaradi uveljavljenega sistema sprejemanja in standardizacije terminologije v okviru standarda AAP-77) ena redkih organizacij, ki je v rabi svoje terminologije dosledna in jo tudi utemeljuje. Natov Center odličnosti za strateške komunikacije (angl. NATO Strategic Communications Centre of Excellence – COE STRATCOM) je zato izvedel tudi terminološki projekt za opredelitev terminologije na področju StratCom (Bolt, 2019).

3.1 Raba termina *strategic communications* v Natu

Ker delovanje v Natu temelji na dogovoru držav članic, je tudi pri sprejemanju terminologije tako. Terminologija se sprejema v okviru terminološke komisije, v kateri sodelujejo predstavniki vseh držav članic. Na področju StratCom so se države članice odločile za rabo zveze *strategic communications*, kar utemeljujejo z *več razlogi*. Kot pojasnjuje Reding s soavtorji, je eden od razlogov, da je bilo to edino poimenovanje, ki je bilo sprejemljivo za vse države članice, kljub vprašanjem, ki se ne nanašajo le na edninsko ali množinsko rabo komunikacije oziroma komuniciranje, ampak tudi na rabo besede *strateško*,¹³ drugi razlog pa je bolj pragmatične narave, saj je bil podoben koncept delovanja pred tem sprejet že v ZDA, le da tam zanj uporabljajo edninsko obliko zveze (*strategic communication*) (2010, str. xvii)¹⁴.

⁹ Termin *strategic communication* opredeljujejo v kontekstu (1) integriranega komuniciranja, (2) komuniciranja na najvišji, odločevalni ravni, (3) komuniciranja v kontekstu vojske in nacionalne moči ter (4) področja odnosov z javnostmi.

¹⁰ Leta 2016 je bila ta revija po priznani lestvici akademskih revij SCOPOS uvrščena na 33. mesto med publikacijami s področja komuniciranja (<http://euprera.org/2016/07/05/where-next-for-european-communication-euprera/>).

¹¹ V angleščini natančno analizo rabe otežuje tudi dejstvo, da je razlika med preučevanima zvezama *strategic communication* in *strategic communications* v eni sami črki ter je torej pri morebitnih odstopanjih težko predvideti, ali avtor namenoma uporablja določeno obliko ali gre morda le za tiskarsko napako.

¹² Elektronska pošta, junij 2019.

¹³ Beseda *strateško* po vsebini postavlja delovanje koncepta na strateško raven (najvišjo raven odločanja in delovanja), čeprav po svoji vsebini in učinkih vključuje vse, od strateške do operativne in taktične politične in vojaške ravni.

¹⁴ Ob upoštevanju študije inštituta RAND bi lahko bili vsebinsko primerni ali celo primernejši izrazi za poimenovanje Natovega koncepta *influence*, *strategic public engagement*, *global engagement*, *strategic effects* ali *informing*, *influencing* and *persuading*. Teh izrazov niso sprejele vse države članice ali pa imajo vsebinske pomanjkljivosti (Reding in drugi, 2010).

Za dodatno pojasnilo glede Natovega poimenovanja koncepta smo se obrnili tudi na Natov center odličnosti za področje strateških komunikacij, kjer so nam pojasnili, da se Nato pri svoji terminologiji zgleduje po modelih institucij, kot so King's College, Chatham House in RAND. Poudarjajo, da dejstvo, da termin *communications*¹⁵ v vojaškem kontekstu že označuje en pomen, ne more označevati pojma na področju *strategic communications*, saj gre za drug pojem, podobno kot termin *information* v obveščevalnem kontekstu označuje povsem nekaj drugega kot v komunikacijsko-informacijskem.¹⁶ V okviru centra so izvedli tudi terminološki projekt za področje Natovega koncepta strateških komunikacij. V poročilu projekta avtorji termin *strategic communications* obravnavajo glede na termin *communication* in razliko med njima pojasnijo tako, da termin *strategic communications* opredelijo kot celostni (angl. holistic) pristop h komunikaciji, ki temelji na vrednotah in interesih, ki zajemajo vse, kar akterji v obravnavanem okolju želijo doseči. Poleg tega poudarijo, da mora biti iz njegove definicije nujno jasno, da ne gre preprosto za sopomenko *odnosov z javnostmi* (Bolt in drugi, 2019, str. 46).

Na podlagi prvotnih dokumentov Nata s področja StratCom se je zdelo, da bo v kontekstu Nata v rabi le termin *strategic communications*, a Natov strokovnjak za StratCom Peter Clarke pojasni, da je med zvezama *strategic communications* in *strategic communication* pomembna razlika ter dejstvo, da sta za komunikacijo potrebna dva, pošiljatelj in prejemnik, poveže tudi s terminologijo. Poudari, da gre pri zvezi *communications* za dejanje (ki ga izvaja pošiljatelj), pri zvezi *communication* pa za učinke – uspešen prenos idej in občutkov (ključni dejavnik pri tem je prejemnik) (2018, str. 13). Tako ta ideja kot terminologija bosta upoštevana tudi v novi Natovi doktrini za področje StratCom, ki naj bi bila sprejeta konec leta 2020¹⁷.

3.2 Iskanje in predlog slovenske ustreznice

Slovensko ustreznico za Natov koncept smo izbirali skladno s prej opisano analogijo in dejstvi. Menili smo, da je primeren slovenski ustreznik za *strategic communications* v kontekstu Nata besedna zveza *strateške komunikacije*, ki oblikovno-skladenjsko ustreza množinski angleški zvezi, ki je v rabi v Natu in večini držav članic, ki se z Natovim konceptom strateških komunikacij ukvarjajo, v slovenščini pa je prav tako v rabi v kontekstu telekomunikacij, kot je to primer v angleškem jeziku.¹⁸ Kot

¹⁵ *Communications (NATOTerm): Science and practice of the conveyance of information of any kind from one person or place to another except by direct unassisted conversation or correspondence (Znanost in praksa prenašanja vseh vrst informacij od ene osebe ali kraja do drugega, razen z neposrednim in nepodprtim pogovorom ali dopisovanjem) (prevod avtorici).*

¹⁶ *Podoben primer je izraz komunikacijski načrt, ki je v rabi tako na področju vojaških zvez in telekomunikacij kot na področju odnosov z javnostmi.*

¹⁷ *V trenutno nastajajočem osnutku se opredelitev področja glasi: »NATO Strategic Communications (the activities) is the function for ensuring all NATO's activities are planned, executed and assessed to achieve Strategic Communication (the effects). It is therefore the primary tool Commanders have to ensure they achieve their objectives within the presentational constraints set by the NAC.« (Vir: elektronska komunikacija s Petrom Clarkom, oktober 2019).*

¹⁸ *Angl. means of sending or receiving information (Concise Oxford English Dictionary), slov. sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij (Slovar slovenskega knjižnega jezika).*

zanimivost smo preverili tudi, kako zvezo prevajajo v državah članicah Nata, ki so sprejele StratCom v svojih nacionalnih okvirih, ter opazili, da so v kar nekaj državah sledili analogiji Nata in izbrali ustreznik v množinski obliki (tabela 1).

Tabela 1:
Sprejetje in terminološka urejenost Natovega koncepta strateških komunikacij v državah članicah, ki koncept delno ali v celoti sprejemajo tudi na nacionalni ravni.
Vir: lasten.

	Država/organizacija	Koncept nacionalno sprejet	Uporabljen termin za koncept		Uporaba obeh oblik ¹⁹
			Edninski – komuniciranje	Množinski – komunikacije	
	Belgija	popolnoma		x	
	Francija ²⁰	popolnoma		x	
	Kanada	popolnoma		x	x
	Latvija	v uvajanju		x	
	Nemčija	delno	x		
	Norveška	popolnoma		x	x
	Združene države Amerike ²¹	delno	x		
	Združeno kraljestvo ²²	popolnoma		x	x
	COE StratCom	popolnoma		x	x
	Nato	popolnoma		x	x

Čeprav je izbor termina *strateške komunikacije* na začetku pri večini področnih strokovnjakov vzbujal dvome glede ustreznosti, se nam je zdel primeren, in sicer predvsem zato, ker s svojo množinsko obliko nakazuje vključenost vseh vojaških zmogljivosti in procesov, ki v okviru Natovega koncepta potekajo sinhronizirano za doseg zastavljenega cilja. Utemeljitev za izbran slovenski termin podrobneje pojasni Raduha v članku z naslovom Natov koncept strateških komunikacij v Republiki Sloveniji s poudarkom na Slovenski vojski, v katerem zapiše tudi, da prevod *strateško komuniciranje* ne ustreza popolnoma pojmu za izraz *strategic communications* v Natovem kontekstu, saj Natov koncept strateških komunikacij

¹⁹ V kontekstu predhodno omenjene Natove doktrine AJP-10.

²⁰ V Franciji je koncept strateških komunikacij opredeljen kot proces, oblikovan za usklajevanje komuniciranja in aktivnosti (besed in dejanj) med medvladnimi akterji ter povečanja njegovega strateškega pomena. Njegov temeljni cilj je spreminjanje vedenja in obnašanja ciljne populacije, ki sta pomembni za doseg skupnega cilja (Reding, Weed, Ghez, 2010).

²¹ Ameriško obrambno ministrstvo koncept strateškega komuniciranja opredeli kot prizadevanje razumeti in vključiti v aktivno sodelovanje ključne javnosti in ciljne skupine v smer doseganja, ustvarjanja in ohranjanja pogojev, ki zagotavljajo doseganje zastavljenih državnih interesov in ciljev ZDA. To se izvaja s koordiniranimi načrti in programi, sporočili in namenskimi produkti, ki so usklajeni z uporabo drugih instrumentov nacionalne moči (Strategic Communication Joint Integrating Concept, 2009, p ii).

²² Na obrambni akademiji v Veliki Britaniji koncept strateških komunikacij opredelijo kot niz vztrajnih in usklajenih aktivnosti, ki se izvajajo na strateški, operativni in taktični ravni. Aktivnosti omogočajo razumevanje ciljnih skupin, prepoznavanje učinkovitih kanalov vplivanja ter razvijajo in spodbujajo aktivnosti, ki zagotavljajo zelen tip obnašanja, vedenja in odzivanja (Tatham, 2008, str. 4).

(kot je razvidno iz teoretičnega dela) poleg klasičnih oblik komuniciranja vključuje tudi vojaške zmogljivosti in delovanja (2016, str. 74). Raduha meni tudi, da je zveza *strateško komuniciranje*, ki je v proučevanem slovenskem okolju bolj uporabljana in pogostejša (a pomensko pogosto neuskklajena med avtorji), pogosto enačena s pojmom odnosi z javnostmi in medijske aktivnosti (2016, str. 74). Podobno ugotovitev, povezano s terminom *strategic communication*, v angleščini omenijo tudi Zerfass in soavtorji (2018, str. 490).

Da bi našli primernejše in sprejemljivejše poimenovanje, kot je termin *strateške komunikacije*, ki je v kognitivni zaznavi strokovnjakov in tudi splošne javnosti pogosto bolj povezan s področjem telekomunikacij kot komuniciranja in tako potencialno dvoumen (čeprav je enako dvoumna njegova angleška ustreznica), smo za poimenovanje Natovega koncepta nekaj časa razmišljali tudi o dveh drugih možnostih, a se nobena ni izkazala za dovolj ustrezno. Ena od možnosti je bila, da poimenovanje *strateško komuniciranje* uporabimo kot ustreznico za množinsko obliko *strategic communications* (proces) in zvezo *strateška komunikacija* kot ustreznico edninske oblike *strategic communication* (učinki), a je termin *strateško komuniciranje* v slovenskem jezikovnem okolju tako zasidran kot ustreznica zveze *strategic communication* (gl. spletni slovarski portal Termania), da taka rešitev najverjetneje ne bi bila praktična. Druga možnost je bila uvedba nove oblike *strateška komuniciranja* kot ustreznik za *strategic communications*. S tem terminom bi se sicer lahko izognili dvojni pomenski obremenjenosti zveze *strateške komunikacije*, a smo zaradi skladske nenavadnosti (glagolnik v množini, kar pod vprašaj postavlja jezikovno-sistemska ustreznost) in dodatne zmede, ki bi jo ta termin lahko vnesel v strokovno okolje (tretja oblikovno zelo podobna različica), tudi to možnost opustili.

Ko smo razčlenili pojmovni okvir, ki ga označujeta angleška termina *strategic communication* in *strategic communications* ter se okvirno opredelili glede kandidatov za možne slovenske ustreznice, smo vstopili v fazo terminološkega dogovora. Za mnenje glede ustreznosti smeri, v kateri smo razmišljali, smo maja 2018 zaprosili Terminološko sekcijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pri Terminološki sekciji so se s prevodom *strateške komunikacije* za zvezo *strategic communications* in z utemeljitvami Raduhe načeloma strinjali, a opozorili, da se zaradi sinonimije v splošnem jeziku (gl. razlago iz SSKJ 2) in na področju odnosov z javnostmi (gl. definicijo iz Terminološke podatkovne zbirke odnosov z javnostmi TERMIS) ter izrazne podobnosti (*komunikacija – komuniciranje*) lahko zgodi, da se bo angleški termin *strategic communications* tudi v prihodnosti prevajal s terminom *strateško komuniciranje* (Terminologišče, <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/strateske-komunikacije#v>)²³.

Po pridobitvi mnenja Terminološke sekcije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU smo se terminološke raziskave lotili s posvetovanjem s področnimi

²³ Da bi se izognili terminološki zmedi, bi bilo morda smiselno razmisliti tudi o ustreznem preimenovanju Službe za strateško komuniciranje na Ministrstvu za obrambo, ki se trenutno ukvarja z odnosi z javnostmi, ali pa službo ustrezno preoblikovati in njene naloge prilagoditi konceptu Nata.

strokovnjaki, kar je tudi sicer stalna praksa pri terminološkem delu v Slovenski vojski. Na podlagi analize rabe obeh terminov v angleščini in s pomočjo strokovnega znanja strokovnjakov smo poskušali priti do ustreznih slovenskih terminov. Do konca leta 2019 so tako sledila terminološka posvetovanja med jezikoslovci in uveljavljenimi strokovnjaki s področja komunikologije, obramboslovja in Slovenske vojske.²⁴ Uspelo nam je doseči okvirni terminološki dogovor, a splošnega strinjanja glede ustreznic žal še vedno ni ter ga bo zaradi pojmovne in terminološke raznolikosti strokovnega področja verjetno težko doseči.

Z razvojem in spreminjanjem okolja delovanja ter uvajanjem novih tehnologij in pojmov se ne spreminja samo delovanje družbe in posameznikov, temveč se spreminja tudi jezik. Pojavljajo se novi pojmi, ki potrebujejo ustrezna poimenovanja.

Sklep Profesionalni pristop k spreminjajočemu se okolju na vseh ravneh je mogoč le celostno, tako da ob uvajanju novih konceptov delovanja že od začetka urejamo tudi terminologijo. Tak pristop je koristen predvsem z vidika izogibanja komunikacijskemu šumu in ustvarjanju ustrezne kognitivne izkušnje ob povezavi termina z dejansko vsebino.

V obravnavanem primeru smo terminološko rešitev sprejeli na podlagi upoštevanja teorije terminologije in vsebine Natovega koncepta strateških komunikacij. Na podlagi študije primerov in posvetov z izbranimi strokovnjaki z obravnavanega področja ter iskanjem sprejemljivega sporazuma smo ob upoštevanju teorije terminologije prišli do točke, ob kateri kot najprimernejši termin za prevod zveze *strategic communications* v kontekstu Natovega koncepta *NATO's Strategic Communications Concept* predlagamo termin *strateške komunikacije*.

Ne trdimo, da izbrana rešitev rešuje vsa vprašanja in je najustreznejša, a je po našem mnenju najprimernejše poimenovanje za označevanje obravnavanega Natovega koncepta, ki lahko ob dosledni rabi kljub uveljavljeni rabi na drugih strokovnih področjih postane ustrezno prepoznano in uveljavljeno kot poimenovanje za obravnavani koncept.

²⁴ Dr. Dejan Verčič, dr. Nataša Logar, brigadir dr. Branimir Furlan, dr. Igor Kotnik, dr. Tina Pečovnik, Ana Hazler.

Literatura

1. Bolt N., Haiden L., 2019. *Improving NATO Strategic Communications Terminology*, Riga: NATO STRATCOM COE, <https://www.stratcomcoe.org/improving-nato-strategic-communications-terminology>, 21. 12. 2019.
2. Cabré M. T., 1999. *Terminology: Theory, methods and applications*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
3. Campo, A., 2012. *The Reception of Eugen Wüster's Work and the Development of Terminology*, Montréal: Faculté des arts et des sciences, https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/9198/Campo_Angela_2012_these.pdf, 15. 1. 2020.
4. Clarke P., *elektronska pošta*, 14. 11. 2019.
5. Clarke, P., 2018. *The Increasing Importance of a StratCom Mindset V: ALLIED RAPID REACTION CORPS Ready for Today - Evolving for Tomorrow*, *Journal* 2018, *arrc.nato.int/systems/file_download.ashx?pg=510&ver=10*, 15. 1. 2020.
6. Fajfar, T., Žagar Karer, M., 2015. *Pojmovni pristop k izdelovanju terminološkega slovarja*, Smolej, M. ur. *Obdobja 34: Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis (1. del)*, Ljubljana: Filozofska fakulteta, https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/11/34_1-Fajfar-Zag-Kar.pdf, 15. 1. 2020.
7. Forsyth, J. D., 2006. *Management and Ghengis Khan: Lessons for Multinational Business Enterprises. Information and Organisation Design. Series vol. 6*, Springer Boston, MA.
8. Grosjean, A., 2009. *Corporate Terminology Management*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller Aktiengesellschaft & Co. KG.
9. Kalin Golob, M., 2001. *Tvorjenje komunikološkega izrazja ob prevajanju temeljnih komunikoloških del. Komunikološka hrestomatija 1 (S. Splichal (ur.)), Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, str. 251–260.*
10. Kalin Golob, M., Logar, N., 2008. *Terminologija odnosov z javnostmi: od upoštevanja terminoloških načel do pridobivanja podatkov iz besedil. Teorija in praksa, let. 45, št. 6/2008, str. 663–677*, http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20086_Golob_Logar.pdf, 15. 1. 2020.
11. Korošec, T., 1996. *O nekaterih poimenovalnih vprašanjih v oglaševanju. Slovenska država, družba in javnost (Kramberger A. (ur.)), Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, str. 277–266.*
12. Kudashev, I. and Kudasheva, I., 2010. *Semiotic Triangle Revisited for the Purposes of Ontology-based Terminology Management. TOTh 2010, Annecy: Institut Porphyre*, https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/33870/TOTh_2010_04_Kudashev.pdf?sequence=2, 15. 1. 2020.
13. Laity M., 2018. *NATO and Strategic Communications. Three Swords Magazine (33): str. 66–74*. http://www.jwc.nato.int/images/stories/threeswords/NATO_STRATCOM_2018.pdf, 20. 12. 2019.
14. Ledinek N., Žagar Karer M., Humar M., 2009. *Terminologija in sodobna terminografija*, Ljubljana: Založba ZRC, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, <https://zalozba.zrc-sazu.si/p/763>, 20. 2. 2020.
15. Logar, N., 2013. *Korpusna terminografija: primer odnosov z javnostmi*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, Fakulteta za družbene vede.
16. Lumbar, K., 2006. *Problematika strokovnega izrazja v odnosih z javnostmi, magistrsko delo*, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Lumbar-Katja.PDF, 21. 12. 2019.
17. Lumbar, K., 2014. *Vpliv stopnje ustreznosti terminološkim načelom in avtoritete avtorja termina na uveljavljenost terminov v odnosih z javnostmi. Jezikoslovni zapiski letnik 20, številka 1, str. 107–119*, <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-D559HETB>, 21. 12. 2019.
18. *NATO Allied Command Operations Strategic Communications. 2012. ACO AD 95-2.*
19. *NATO Allied Joint Doctrine for Information Operation 3.10. 2015. AJP–3.10.*

20. *NATO Military Concept for Nato Strategic Communications. Allied Command Transformation, 2010. MCM-0085-2010.*
21. *NATO Military Policy for Information Operations, 2019. MC 0422/6.*
22. *NATO Military Policy on Psychological Operations, 2012. MC 040212. 2012.*
23. *NATO Military Policy on Public Affairs C-M(2011)0002, 2011. MC 0457/2.*
24. *NATO Military Policy on Strategic Communications, 2017. MC 0628.*
25. *NATO Standard AAP-77, NATO Terminology Manual, Edition A Version 1, 2008, NATO Standardisation Office, <https://www.natobile.org/documents/AAP-77%20EDA%20V1%20E.pdf>, 21. 12. 2019.*
26. *NATO Strategic Communications Handbook V1.0, 2017. SH/COMS/SAG STC/DC/17-318235.*
27. *NATO Strategic Communications Policy, 2009. PO 0141, NATO International Staff.*
28. *Paul, C., 2011. Strategic Communication: Origins, concepts and current debates. Santa Barbara: ABC-CLIO, str. 18.*
29. *Raduha, N., 2016. Natov koncept strateških komunikacij v RS s poudarkom na SV. Sodobni vojaški izzivi, l. 18, št. 4, Ljubljana: GŠSV, str. 67–89. http://www.slovenskavojska.si/fileadmin/slovenska_vojska/pdf/vojaski_izzivi/2016/svi_18_4.pdf, 20. 12. 2019.*
30. *Raduha, N., 2019. Strategic Communications as NATO and NATO Nations Leadership Opportunity. Sodobni vojaški izzivi, l. 19, št. 2, Ljubljana: GŠSV, str. 61–84. http://www.slovenskavojska.si/fileadmin/slovenska_vojska/pdf/vojaski_izzivi/2019/svi_19_02.pdf, 20. 12. 2019.*
31. *Reding A., Weed K., Ghez J., 2010. Nato 's Strategic Communications concept and its relevance for France. Rand cooperation, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/technical_reports/2010/RAND_TR855.2.pdf, 15. 1. 2020.*
32. *Tatham, S., 2008. Strategic Communication: A Primer. Advanced Research and Assessment Group, Special Series 08/8., https://www.files.ethz.ch/isn/94411/2008_Dec.pdf, 10. 10 2019.*
33. *Trebar, Blaž., 2014. Terminološka načela in oblikoslovno-skladenjske terminološke variacije. Jezikoslovni zapiski, letnik 20. št. 2, str. 107–123, <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-P0AR7EJR>, 25. 1. 2020.*
34. *Werder, K., Nothhaft, H., Verčič, D., Zerfass, A., 2018. Strategic Communication as an Emerging Interdisciplinary Paradigm. International Journal of Strategic Communicaton, 12(4), 333–351.*
35. *Zerfass, A., Verčič, D., Nothhaft, H., and Werder K. P. 2018. Strategic Communication: Defining the Field and its Contribution to Research and Practice. International Journal of Strategic Communication 12(4), str. 487–505.*
36. *Žagar Karer, M., 2018. Upoštevanje terminoloških načel v terminografski praksi. Slavistična revija, 66(2), str. 235–249. https://srl.si/sql_pdf/SRL_2018_2_09.pdf, 15. 1. 2020.*